

Bijlage 4: MVOI werken

In deze bijlage staat de beschrijving wat MVOI is, hoe de Aanbestedende dienst hiermee omgaat en welke (beleids)doelen onder deze thema's vallen verschillende thema's uitgeschreven. Daarnaast zijn de thema's gekoppeld aan de Sustainable Development Goals (SDG'). Ook geeft deze bijlage achtergrondinformatie waar de gemeentelijke organisatie zich mee bezig houdt.

Doel

Het doel van Maatschappelijk Verantwoord Inkopen is om via inkoop maatschappelijke effecten te bereiken. Dit krachtige instrument en beleidskader wordt ook op Europees en mondiaal niveau steeds vaker ingezet. In Nederland is het beleid hiervoor vastgelegd in het Nationaal Plan MVI 2021-20253. Dit plan heeft als doel dat steeds meer organisaties maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen vaker en effectiever gaan toepassen. Dit is in lijn met de visie over inkopen binnen het Rijk, zoals verwoord in de strategie 'Inkopen met Impact'. Het hoofddoel van het inkopen door het Rijk is om maatschappelijke effecten te bereiken, zaken te realiseren en resultaten te boeken. Het draait om meer dan rechtmatig en efficiënt inkopen.

Het Nationaal Plan MVI beschrijft zes thema's voor maatschappelijk verantwoord inkopen, gericht op de in de illustratie 1 weergegeven maatschappelijke doelen. Al deze doelen zijn gekoppeld aan Sustainable Development Goal (SDG) 'Verantwoorde consumptie en productie' en aanvullend daarop ook aan de Sustainable Development Goals (SDG's) die in de illustratie 'Relatie maatschappelijke doelen en SDG's' zijn weergegeven.

MVOI- thema's

1. Milieu (inclusief biodiversiteit) (SDG 12, 14, 15, 2, 6, 11)
2. Klimaat (SDG 12, 13, 7 en 9)
3. Circulair (SDG 2, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 14 en 15)
4. Internationale Sociale voorwaarden (Ketenverantwoordelijkheid (SDG 8, 12,1 en 2)
5. Diversiteit en Inclusie (SDG 10, 12,4, 5,78 en 11)

6. Social Return (SDG 8, 10, 12, 1 en 4)

1. Milieu (inclusief biodiversiteit): het tegengaan van milieuverontreiniging, mede ter bescherming van de biodiversiteit

en mogelijk

6. Social Return: het bieden van eerlijke kansen aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in lijn met het streven naar een diverse en inclusieve samenleving

en mogelijk

5. Diversiteit en inclusie: het stimuleren van een diverse en inclusieve samenleving en bedrijfsleven waarin iedereen wordt behandeld en beoordeeld op wat ze kunnen en niet op wie ze zijn, van wie ze houden, waar ze vandaan komen of wat ze geloven

en mogelijk

2. Klimaat: het tegengaan van klimaatverandering, vooral door afname van de CO₂-uitstoot

en mogelijk

3. Circulair: het helpen opbouwen van een circulaire economie

4. Internationale Sociale Voorwaarden (Ketenverantwoordelijkheid): het stimuleren van ketenverantwoordelijkheid van bedrijven. Dat betekent het voorkomen of aanpakken van misstanden op het gebied van arbeidsomstandigheden, mensenrechten en milieu conform de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen

en mogelijk

1. Milieu en biodiversiteit

Het thema milieu is voor het tegengaan van milieuverontreiniging, mede te bescherming van de biodiversiteit. SDG 12 'verantwoordelijk consumptie en productie', SDG 14 'Leven in het water', SDG 15 'leven op het land' en mogelijk SDG 2 'geen honger', SDG 6 'schoonwater en sanitair' en SDG 11 'duurzame steden en gemeenschappen' vallen onder dit thema.

Milieubewust inkopen omvat het tegengaan van milieuverontreiniging (stikstofuitstoot), luchtverontreiniging en gebruik van schadelijke stoffen en pesticiden. Dit mede ter bescherming van de biodiversiteit. Ook het tegengaan van voedselverspilling en het verminderen van water- en energiegebruik vallen hieronder. De Aanbestedende dienst streeft naar het inkopen van producten met een lage milieu-impact of die een positieve bijdrage leveren aan bijvoorbeeld biodiversiteit. Er zijn verschillende hulpmiddelen die worden toegepast om bij te dragen aan dit thema.

Openbare ruimte Biodiversiteit

Voor biodiversiteit is de ambitie om het leefgebied van bestaande soorten flora en fauna te behouden en om nieuwe natuurkwaliteit te realiseren. Dit geldt zowel voor het gebouw als het overige programma. In de voorbereiding, vooraf het aanbesteden en voordat er gestart wordt met een bouw-of renovatiewerkzaamheden, wordt er rekening gehouden met de wettelijke eisen van de Wet natuurbescherming (Wnb) en de Verordening fysieke leefomgeving (onderdeel bomen) en de afwegingen voor de aanwijzing en bescherming bomen Leiden 2021 (samen ook wel bomenverordening genaamd). Bij het plaatsen van nieuwe bomen, maak een bewuste keuze gebaseerd op het Register Ecologische Bomen Gemeente Leiden. Bij het plaatsen van planten kies voor inheemse en toekomstbestendige soorten.

Met het inrichten van de openbare ruimte wordt een bijdrage geleverd aan het creëren van hoogwaardige habitats, waaronder:

- Gebouw bewonend
- Boom bewonend
- Aan struweel gebonden
- Aan bloemrijk grasland gebonden
- Aan water en oevers gebonden
- Eventueel aangevuld met:
 - Kademuren gebonden
 - Straatgroen

Daarnaast is in het project ook aandacht voor de invloed (straat)verlichting op de natuur. Daar waar mogelijk wordt gedoseerd verlichting toegepast om lichtoverlast in de

omgeving te voorkomen.

2. Klimaat

Het thema klimaat gaat om het tegengaan van de klimaatverandering, vooral door afname van de CO₂-Uitstoot. SDG 12 'verantwoordelijk consumptie en productie', SDG 13 'Klimaatactie' en mogelijk SDG 7 'betaalbare en duurzame energie' en SDG 9 'Industrie, innovatie en infrastructuur' vallen onder dit thema. Daarnaast zijn de onderstaande onderwerpen in het beleid opgenomen.

Klimaatakkoord 2019

Het Klimaatakkoord is een onderdeel van het Nederlandse klimaatbeleid. Het is een overeenkomst tussen veel organisaties en bedrijven in Nederland om de opwarming van de aarde tegen te gaan. Het doel is om de CO₂-uitstoot in 2030 met 49% verminderen. Om deze doelstelling te realiseren, heeft het kabinet het pakket aan maatregelen voor het Klimaatakkoord vastgesteld. Deze "klimaatregelen" hebben impact op alle Nederlanders, dus ook op ons en de manier waarop we aanbesteden. Dat komt tot uiting in de volgende subdoelstellingen:

- In 2026 zero emissie voor alle bouwplaatsen. Dit geldt zowel voor het eigen gebruik van materieel door de gemeente als voor Aanbestedingen voor projecten.
- Streven dat in 2030:
 - o Daling van de broeikasgassen met 49% t.o.v. 1990.
 - o Een klimaat neutrale circulaire GWW.

Zero Emissie Stadslogistiek (ZES)

Leiden heeft in 2019 de Green Deal Zero Emissie Stadslogistiek(ZES) ondertekend. Hiermee is afgesproken om in 2025 een zero-emissie-zone in te voeren voor goederenvervoer. Alleen schone vervoersmiddelen mogen dan nog in de binnenstad rijden. Het doel van ZES is minder vervoersbewegingen, een schonere lucht en betere bereikbaarheid. Dat is goed voor de leefbaarheid en de economische vitaliteit van de (binnen)stad. Er zijn al mooie initiatieven en pilots waarmee we vooroplopen, zoals het leveren van gymmaterialen met e-vrachtwagens.

Vanaf het moment dat de ZES zone van kracht is, ondersteund door een verkeersbesluit, dient elke Opdrachtnemer zich hieraan te houden. (Bijlage 3. Flyer Zero Emissie

Stadslogistiek). Landelijk is een overeenkomst bereikt over het toelatings- en overgangsregime voor zero emissie bestel- en vrachtauto's. Dit houdt in om toegelaten te worden tot de zero-emissiezone:

- Na 1 januari 2025 alle nieuwe voertuigen die op kenteken worden gezet;
- Vanaf 1 januari 2030 alle bestel- en vrachtauto's zero emissie moeten zijn, zie onderstaand tabel.

Toegang uiterlijk tot	Soort vracht- en bestelauto's
1 januari 2030	Euro VI-vrachtwagens - bakwagens (max. 5 jaar oud)
1 januari 2030	Euro VI-vrachtwagens - trekker-oplegger Combinatie (max. 8 jaar oud)
1 januari 2030	Plug-in hybride vrachtauto's (alleen als zij aantoonbaar en handhaafbaar emissie loos rijden).
1 januari 2027	Euro 5 bestelauto's
1 januari 2028	Euro 6 bestelauto's

Klimaatadaptatie bij openbare ruimte

Leiden wil in 2050 een klimaatbestendige stad zijn, waarbij ze zichtbaar groener is geworden en de biodiversiteit is vergroot (Leiden Biodivers en Klimaatbestendig, Samen maken we Leiden groener! Uitvoeringsprogramma 2020-2023 (RV 20.0074, 2020)). De ambities en doelen voor klimaatadaptatie, vergroenen en biodiversiteit kennen veel samenhang en kunnen niet los van elkaar worden gezien. Deze ambitie sluit aan op de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie, waarin als doel is gesteld dat Nederland in 2050 zo goed mogelijk klimaatbestendig is ingericht voor wateroverlast, droogte, hitte en overstromingen.

In de omgevingsvisie Zuid-Holland zijn het omgevingsbeleid voor de fysieke leefomgeving en de ambities om de gevolgen van klimaatverandering tegen te gaan vastgelegd. De provincie wil zich beter voorbereiden op zaken als hittestress of wateroverlast en de fysieke leefomgeving zo inrichten dat deze klimaatbestendig blijft. In artikel 6.35a van de omgevingsverordening staat dat er rekening moet worden gehouden met de risico's van klimaatverandering. In ieder geval (voor zo ver het betreft) de risico's ten aanzien van:

- Wateroverlast door overvloedige neerslag;
- Overstroming;
- Hitte;

- Droogte .

Alsmede de effecten van de bovengenoemde risico's op het risico van bodemdaling. Voor de gemeente Leiden zijn vooral wateroverlast door overvloedige neerslag, hitte en droogte van toepassing. Voor zover risico's zich voordoen wordt rekening gehouden met het zo veel mogelijk voorkomen en beperken, via maatregelen, dan wel het gericht aanvaarden van deze risico's.

Om klimaatadaptief bouwen te stimuleren heeft de gemeente richtlijnen voor klimaatadaptief bouwen en inrichten vastgesteld. Aanvullend op deze richtlijnen hanteert de gemeente de Verordening afvoer hemelwater en grondwater¹ Leiden en de Keur Hoogheemraadschap van Rijnland². Vanuit de Keur stelt het Hoogheemraadschap van Rijnland eisen wanneer bij ruimtelijke ontwikkelingen het verhard oppervlak (> 500m²) toeneemt. Dit betreft compensatie in de vorm van aanleg van water van 15% van het verhard oppervlak. Het doel van deze compensatie is het behouden van een robuust watersysteem dat in staat is het extra hemelwater dat afvloeit naar het oppervlaktewater af te voeren zonder dat hierbij overstroming vanuit het oppervlaktewater optreedt door ongewenste peilstijgingen.

Openbare ruimte Energie(transitie)

De uitvoering van de warmtetransitie heeft veel impact, omdat Leiden grote ambities heeft. Voor 2030 is het streven om 8.000 nieuwe aansluitingen op een duurzaam warmtenet, zowel nieuw als bestaand, te realiseren. Om een betaalbare, haalbare energietransitie te realiseren, wordt bovendien voor een groot deel van de stad een duurzame, collectieve warmteoplossing (op middentemperatuur) voorzien. Een collectieve warmtevoorziening betekent in veel gevallen het aanleggen van een warmtenet; dat vraagt zowel boven-als ondergronds ruimte. Het uitgangspunt is dat bestaand groen in de stad zoveel mogelijk beschermd wordt en dat de aanleg zo min mogelijk impact heeft op bomen, struiken en infiltratie van water. Door in te zetten op innovatieve oplossingen, wordt zo goed mogelijk naar een combinatie van de duurzaamheidsopgaven gezocht. Dit gebeurt door middel van een afwegingskader. Andere opgaven, zoals verstedelijking, parkeren en klimaatadaptatie vragen namelijk ook ruimte. Samen met de warmtetransitie vormen zij een ruimtelijke puzzel. Door de planning af te stemmen met (bijvoorbeeld) duurzame wijkvernieuwingen wordt er gecombineerd om zoveel mogelijk werkzaamheden te combineren.³

¹ [Verordening afvoer hemelwater en grondwater gemeente Leiden](#)

² [Keur van het Hoogheemraadschap van Rijnland](#)

³ pva wijkgerichte warmtetransitie (herschreven)

3. Circulair (inclusief biobased)

Het thema Circulair gaat om het helpen opbouwen van een circulaire economie. SDG 2 'geen honger', SDG 6 'schoonwater en sanitair', SDG 7 'betaalbare en duurzame energie', SDG 8 'eerlijk werk en economische groei', SDG 9 'Industrie, innovatie en infrastructuur', SDG 11 'duurzame steden en gemeenschappen', SDG 12 'verantwoordelijk consumptie en productie', SDG 14 'Leven in het water' en SDG 15 'leven op het land' vallen onder dit thema. Daarnaast zijn de onderstaande onderwerpen in het beleid opgenomen.

De nationale doelstelling, zoals geformuleerd in het Rijksbrede programma 'Nederland Circulair in 2050' en die onderschreven is door de gemeente Leiden, is om in 2050 circulair te consumeren en te produceren. In 2030 willen we deze doelstelling voor 50% hebben bereikt. Veel natuur- en milieuproblemen zijn toe te schrijven aan grondstofverspilling. Door naar een circulaire economie toe te werken, zorgen we ervoor dat we minder afhankelijk zijn van de winning van nieuwe grondstoffen. We verlagen de milieu-impact door verantwoord om te gaan met materiaalgebruik en type materialen.

De transitie naar een circulaire economie is een zeer grote maatschappelijke verandering met grote impact op bedrijven, maatschappelijke organisaties en inwoners van de stad. Om dat te bereiken zijn forse veranderingen nodig in het huidige economische systeem én in het denken en handelen van bedrijven en consumenten. Circulaire bouw is voor de gemeente een belangrijke pijler. Het thema 'bouw' gaat over (ver)nieuwbouw, sloop en grond-, weg- en waterbouw. Met dit thema willen we de grote milieu-impact van de bouwketen laten afnemen.

Grondstoffenakkoord 2017

Het Grondstoffenakkoord bevat afspraken van de Rijksoverheid met andere partijen over maatregelen om de transitie naar de circulaire economie te versnellen. De ambitie is om zuiniger en slimmer om te gaan met grondstoffen. Vanuit deze afspraken en om deze ambitie te realiseren is het Programma Circulaire Economie 'Nederland Circulair in 2050' opgesteld. De volgende doelstellingen zijn opgesteld naar aanleiding van het grondstofakkoord:

- Voor Bouw/GWW wordt in 2023 100% circulair uitgevraagd.
- Voor Bouw/GWW wordt in 2030 100% circulair aanbesteed.
- In 2030 wordt 50% minder primaire grondstoffen gebruikt.

- In 2050 100% zijn we circulair, dus geen grondstoffen met een negatieve milieu-impact.

-

Betonakkoord

Gemeente Leiden heeft zich in 2019 aangesloten bij het Betonakkoord. Het doel van het Betonakkoord is dat Partijen gezamenlijk invulling geven aan een betonsector- en keten brede inzet voor het reduceren van CO₂-emissie, het bevorderen van circulariteit, natuurlijk kapitaal en sociaal kapitaal als bijdragen aan de verduurzaming van de Nederlandse samenleving en economie. De reikwijdte van het Betonakkoord betreft alle betontoepassingen, zowel constructief als niet-constructief beton en zowel binnen de B&U-sector als de GWW-sector. Partijen richten zich voor 2030 op de volgende doelstellingen:

1. Samenwerking in de betonketen voor verdere verduurzaming;
2. Consistente uitvraag van duurzaam beton;
3. Vermindering van de CO₂-uitstoot in de betonketen met minimaal 30% t.o.v. 1990 gericht op de nationale CO₂-reductie ambitie van 49%.
4. 100% hergebruik van vrijkomend beton (grondstoffen, elementen en componenten), waarbij transparantie is over de herkomst en samenstelling van het beton dat gerecycleerd wordt, t.b.v. de kwaliteit voor toekomstig hergebruik en aansluiting gezocht wordt bij erkende keurmerken en meetmethodes;
5. Het creëren van een netto positieve waarde van natuurlijk kapitaal in de betonsector;
6. Het bevorderen van innovaties en sociaal kapitaal.

Vanaf 1 oktober zijn er nieuwe MKI- en circulariteitseisen van kracht, die een belangrijke stap betekenen naar een meer duurzame bouwsector. Meer informatie is te vinden op: <https://www.betonakkoord.nl/wp-content/uploads/sites/43/2023/12/Minimale-eisen-2023-samenvatting.pdf>.

Voor het Betonakkoord zijn de eisen voor openbare ruimte verwerkt in ons eigen moederbestek waarin we verwijzen naar www.Moederbestek.nl (BouwCirculair). Voor gemeentelijk vastgoed staan de actuele eisen op de website van het Betonakkoord (<https://www.betonakkoord.nl/wp-content/uploads/sites/43/2023/12/Minimale-eisen-2023-samenvatting.pdf>)

4. Social Return

Het bieden van eerlijke kansen aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in lijn met het streven naar een diverse en inclusieve samenleving. SDG's 8 "Eerlijk werk en economische groei, SDG 10 'Ongelijkheid verminderen en SDG 12 'Verantwoorde consumptie en productie en mogelijk SDG' 1 'Geen armoede' en SDG 4 'Kwaliteitsonderwijs'. Daarnaast wordt SROI toegepast zijn de onderstaande onderwerpen in het beleid opgenomen, dit ook voor de deelgemeentes.

Beleid Social Return

Niet iedereen kan gemakkelijk meedoen in het werkproces. De overheid kan bij het geven van opdrachten aan bedrijven eisen stellen of aanmoedigen dat zij ook mensen met minder kansen op werk betrekken. Dit kan door banen te creëren en leerplekken aan te bieden. Dit geeft mensen met minder kans op werk de gelegenheid om ervaring op te doen, wat hen helpt om beter werk te vinden. Dit heet 'Social Return (on Investment)'.

De Aanbestedende dienst is groot voorstander van de inzet van Social Return bij Aanbestedingen. Social Return is daarom een vast onderdeel van het inkoopbeleid, om duurzaamheid te bevorderen. Social Return wordt toegepast bij opdrachten voor werk, diensten en leveringen. Hierbij wordt rekening gehouden met de situatie op de arbeidsmarkt, de grootte van de opdracht, de steun voor Social Return, het soort werk dat gedaan moet worden, de beschikbare geschikte kandidaten en de ervaring die zowel de instantie als de bedrijven hebben met Social Return.

Meestal vinden bedrijven maatschappelijk verantwoord ondernemen belangrijk. Ze willen werkzoekenden en leerlingen de kans geven. Het bedrijf hoeft zelf geen geschikte kandidaten te vinden. Om Opdrachtnemer te ontlasten is namens de Aanbestedende dienst een projectorganisatie Social Return beschikbaar die Opdrachtnemer kan adviseren en helpen bij het zoeken van geschikte kandidaten met affiniteit met het voorhanden Werk.

Samen met de projectorganisatie "Social Return" en Opdrachtnemer wordt er gezocht naar geschikte kandidaten en gemotiveerde leerlingen die passen bij de opdracht. Zo

hoeft het de Opdrachtnemer minder moeite te doen om deze mensen te vinden. Als het bedrijf zelf initiatief toont om aan de eisen van Social Return te voldoen, wordt dit zeker gewaardeerd, zolang het bedrijf maar recentelijk inspanningen heeft gedaan om mensen met minder kansen op werk te helpen. Meer informatie hierover is te vinden op deze website: <https://www.dzb.nl/social-return/>.

Opdrachtnemer neemt binnen 7 dagen na definitieve gunning contact op met de projectleider Social Return van de gemeente Leiden via e-mailadres projectSROI@leiden.nl.

Motie21

Motie21 is een gemeentelijk besluit van Leiden die tot stand is gekomen in 2002. In de voorbereiding wordt er gekeken of een deel van de opdracht bij DZB onder gebracht kan worden. Wanneer dit van toepassing is wordt dit beschreven in de Aanbestedingsleidraad en wat de samenwerking gaat zijn tussen Opdrachtnemer en DZB.

5. Diversiteit en Inclusie

Het stimuleren van een diverse en inclusieve samenleving en bedrijfsleven waarin iedereen wordt behandeld en beoordeeld op wat ze kunnen en niet op wie ze zijn, van wie ze houden, waar ze vandaan komen of wat ze geloven.

SDG 10 'Ongelijkheid verminderen', SDG 12 'verantwoordelijk consumptie en productie' en mogelijk SDG 4 'kwaliteitsonderwijs, SDG 5 'gendergelijkheid', SDG 8 'eerlijk werk en economische groei, SDG 9 'Industrie, innovatie en infrastructuur, en SDG 11 'duurzame steden en gemeenschappen'. Daarnaast zijn de onderstaande onderwerpen in het beleid opgenomen.

Op dit moment is er een handboek gemaakt voor diversiteit en inclusie. De gemeente maakt hier gebruik van om vooraf een keuze te maken wat wordt meegenomen in de aanbesteding. ([Diversiteit en Inclusie in Aanbestedingen \(pianoo.nl\)](https://pianoo.nl/onderwerpen/diversiteit-en-inclusie)).

6. Ketenverantwoordelijkheid (Internationale Sociale Voorwaarden)

Het stimuleren van ketenverantwoordelijkheid van bedrijven. Dat betekent het voorkomen of aanpakken van misstanden op het gebied van arbeidsomstandigheden, mensenrechten en milieu conform de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen. SDG 8 'Eerlijk werk en economische groei', SDG 12 'Verantwoordelijk consumptie en productie en mogelijk SDG 1 Geen armoede en SDG 2 'Geen honger'.

Ketenverantwoordelijkheid draagt bij aan het uitbannen van misstanden op gebied van mens, natuur en milieu in de inkoopketen. Iedere schakel in de productieketen neemt verantwoordelijkheid om misstanden als kinderarbeid, onmenselijke werkomstandigheden en ontbossing op te sporen en aan te pakken. De Rijksoverheid heeft sinds 2017 een lijst opgesteld 10 risicocategorieën. Rijksinkopers zijn verplicht om risico's op mensenrechtenschendingen te analyseren, monitoren en verminderen. Onderstaand de 10 risicocategorieën:

1. Bedrijfskleding;
2. Catering;
3. Papier, afvoer vertrouwelijk informatiedragers en print- en drukwerk;
4. Energie;
5. Grondstoffen-management en afvalzorg;
6. Kantoorartikelen en computersupplies;
7. Laboratorium;
8. ICT werkomgeving Rijk;
9. Datacenter
10. Dataverbindingen.

Deze lijst is echter niet exclusief.

Komt een productgroep niet in dit rijtje voor, betekent dat niet dat er geen mensenrechtenrisico's zijn. Zo adviseert de IOB de Rijksoverheid de due diligence verplichting uit te breiden naar meer risicocategorieën. Het stappenplan geeft inzicht hoe op gepaste wijze nu al gehandeld kan worden om risico's zo veel mogelijk uit te sluiten.